ד: אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

לאו משום דחזקתו בדוק. תימה מאי ס"ד דאי בחזקתו בדוק אם כן מה צריך לאמירה דהני כלל ואומר ר"י דמיירי כגון שבעל הבית בעיר אע"ג דחזקתו בדוק מיון דאיתיה בעיר צריך לישאל הימנו ולהכי מהני אמירה דהני דלא שאלינן אע"ג דגבי טבל סמכינן אחזקת חבר ואין צריך אפילו לישאל היינו משום דכיון שסולת לו לאכול מפתמה תיקנה שלא יבא לידי מכשול אכל גבי בדיקה אפילו לא יהיה בדוק לא יהיה כל כך מכשול לכך צריך לישאל אם הוא בעיר ומסיק אי חזקתו בדוק כל הבתים בחזקת בדוקין מיבעי ליה וממילא ידעינן דאמירה דהני מהני ואין צריך לישאל הימנו אפילו אם הוא בעיר ועוד פירש ר"י דס"ד דאיירי דאמרי הני לא היה בדוק ואלו בדקו אבל אי חזקתו בדוק מהימני ואין צריך לישאל הימנו אפילו אם הוא בעיר ועוד פירש ר"י דס"ד דאיירי דאמרי הני לא היה בדוק ואלו בדקו אבל אי חזקתו בדוק מהימני ופריך אי הכי כל הבתים בחזקת בדוקין מיבעי ליה דממילא ידעינן דמהימני נמנו: **מדאורייתא** בביטול בעלמא שני. פי' בקונטרס מדבתיב תשביתו ולא כתיב תבערו אלמא הבתה כלב היא וקשה לר"י דהאי הבתה הבערה היא ולא ביטול דתניא בשמעתין רע"א אין צריך הרי הוא אומר תשביתו ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה ועוד דתשביתו אמרינן לקמן מאן חלק שהוא משש שעות ולמעלה ואחר איסורא לא מהני ביטול ואומר ר"י דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי מטעם דמאחר שביטלו הוי הפקר ויצא מרשותו ומותר מדקאמרינן אכל אתה רואה של אחרים ושל גבוה והא דאמרינן בנדרים (דף מה.) הפקר בפני שלשה מדאורייתא אין צריך: **הימנוהו** רבנן בדרבנן. אף על גב דכל דבר שהוא בידם מהימנינן להו לגשים ועבדים ואפילו מדאורייתא דמעשים בכל יום שאנו מאמינים לאשה ועבד על השמיטה ועל העיקור וכפ' המדיר (כתובות עב. ושם) גבי מאכילתו שאינו מעושר משמע שסומך עליה לענין חלה ומעשר מכל מקום גבי בדיקת חמץ אע"ג דבידם מ"מ אי הוי מדאורייתא לא מהימנינן להו משום דאיכא טירחא יתירתא וצריך דקדוק גדול כדמוכח בירושלמי שמפרש מפני שנשים עצלניות הן ותחומין דרבנן מהימנינן להו לאשה ועבד ולא קטן מדמניא כפ' כילד מעברין (עירובין נח: ושם) אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנת לומר עד כאן תחום שבת אבל קטנים לא דגריעי טפי מדחשיב להו בשמעתין בסוף ובפרק שני דכתובות (דף כח. ושם) אלו נאמנים להעיד בגולגלן מה שראו בקוטנן עד כאן היינו מהלכין בשבת משמע אבל בקוטנן לא היינו משום דתחומין אין בידם כלל לכך אין נאמנים כמו בבדיקת חמץ[ז]: **המשכיר** בית [ח]לחבירו בחזקת שהוא בדוק. נראה לרשב"א דבשלשה עשר אחרי דבארבעה עשר על המשכיר לבדוק: **ובתיב** אך ביום הראשון תשביתו. פי' הקונטרס מדמחייב ביום הראשון להבית מכלל דמקצתו מותר ואין נראה לר"י דהא תשביתו הבערה היא ולא ביום הכתוב לשורפו אלא לאחר איסורו ועוד אי ממשמעות ביום הראשון משמע מקצת מותר מה צריך לאך חלק מיהו לגישנא שני שפירש הקונטרס דא"ך ח"ך כאח"ם בט"ע אחי שפיר ונראה לר"י דמייתורא דקרא קדרים ועוד מדכתיב אך ודרשינן לקמן אך חלק פרין: **ואימא** [ט]רבות [י]לילי חמשה עשר [יא]לביעור. [יב]הוי מצי לשנויי ביום כתיב כדמשני בסמוך וכי נמי משני לאיתקש השבתת שאור לאכילת חמץ לא צריך לקרא דמייתי שבעת ימים שאור לא ימצא דמדאיתקש השבתת שאור לאכילת חמץ יכול לדרוש הכל כמו שדורש רבי יוסי (הגלילי) לקמן[יג]: דהא

לאו משום דחזקתו בדוק, דקסבר: הא מנא: **כל חבירין אצל בדיקה.** ואפילו עם האדון ובדבר שהוא מוחזק מבר מחזקינן ליה אצל עבר זמנו עד שעשאוהו: **דתניא חבר.** הנאמן על המעשרות ומת והבית מגורה מליאה פירות אפילו הן בני יומן שנתמרחו היום הרי הן בחזקת מתוקנים דודאי לא יצא מתחת ידו עד שגמר כל מלאתו והכא נמי כיון דאף עמי הארץ חבירין הן על הבדיקה חזקתן שבדקוהו: **וממאי.** דהא דקתני נאמנין טעמא משום דהכל חבירים הם אצל בדיקה דאמר אין עמי הארץ חבירין הן על הבדיקה מיבעי ליה: **כל הבתים בחזקת בדוקים מיבעי ליה.** לאיתני ולא היה לאיתנויי בבמתניתא דהכי. ומקשינן אלא מדתלא באמירה ודאי איכא למידק הא לא אמרי לא אם כן מאי קא מיבעיא לך תיפשוט מינה דאין חזקתו בדוק לא לעולם אימא לך [ב]חזקתו בדוק והכא במאי עסקינן [ג]דמוחזק לן דלא בדק וקאמרי הני בדקיניה מהו דתימא לא להימנינהו רבנן קמ"ל כיון דבדיקת חמץ מדרבנן הוא [ד]דמדאורייתא [ה]בביטול בעלמא סגי ליה הימנוהו רבנן בדרבנן: איבעיא להו המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק ומצאו שאינו בדוק מהו מי הוי כמקח טעות או לא תא שמע דאמר אביי [ו]לא מיבעיא באתרא דלא יהבי אגרא ובדקו דניחא ליה לאינישי לקיומי מצוה בגופיה אלא אפילו באתרא דיהבי אגרא ובדקו [ז]דניחא ליה לאינישי לקיומי מצוה בממונה: [ח]תנן התם ר"מ אומר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש ר' יהודה אומר אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש דכולי עלמא מיהא חמץ משש שעות ולמעלה אסור מנלן אמר אביי תרי קראי כתיבי כתיב [ט]שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וכתיב [י]אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם הא כיצד [יא]לרבות ארבעה עשר לביעור ואימא לרבות לילי חמשה עשר לביעור דסלקא דעתך אמינא ימים כתיב ימים אין לילות לא קא משמע לן אפילו לילות ההוא לא איצטריכא ליה דהא

כו' והאי דקא הדר ביה משום מלתא אחריתי היא דאשכח ביתא אחריתי דשפירא מינה: **פגן הפס** גרסינן ואף על גב דכפירקין היא: **ושורפין בתחלת שש.** ולא ימתין עד תחלת שבע שהוא אסור מן התורה לפי שאדם טועה בשעות[ו]: **ר' יהודה אומר.** טועה אדם יותר מכאן ולריך להמתחן מן העבירה יותר ולא יאכל מסוף ארבע ולמעלה: **תולין.** לא אוכלין ולא שורפין כלומר אין צריך לשרוף ומאכיל הוא לבהמתו כל חמש אבל הוא לא יאכל: **דכולי עלמא מיהא חמץ משש שעות ולמעלה אסור.** מן התורה דאי לא מיתסר עד אורתא לא הוו גזרי ביה דבין יממא לגילא לא טעו אינשי: **שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם.** אפילו שעה אחת בתוך השבעת ימים וכתיב אך ביום הראשון תשביתו הרי שהה בו שעה אחת: **הא כילד לרבות בו'.** דעל כרחך האי הראשון ראשון קודם לכל שבעה קאמר דהיינו ארבעה עשר: **ואימא לרבות ליל חמשה עשר.** אלא יתמין עד הבוקר והכי קאמר אך בכניסת יום הראשון מיד תשביתו דאי משבעת ימים הוה אמינא ימים אין לילות לא: השבתת

א) לקמן ט. ע"ז מא: נדה טו:. **ב)** [לקמן י.], **ג)** [כ"מ כט: כמורות יח: נח.], **ד)** לקמן יח: ולף כא., **ה)** [שמות יב.], **ו)** [בשעה.], **ז)** [וע"ש תוספות ערוכין לא: ד"ה כאן ועוד שם נט. ד"ה ומהומין], **ח)** עיין מהרש"ל, **ט)** [דף ה.].

תורה אור השלם

1. שבעת ימים שאר לא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מְחֻמָּצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: שמות יב יט
2. שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשֹׁן עַד יוֹם הַשְּׁבִעִי: שמות יב טו

גליון הש"ס

גמ' דניחא ליה לאינישי לקיומי מצוה בבמוניה. עי' לקמן דף י ע"ב תוס' ד"ה כממוניה:

שם לרבות יא' לביעור. עי' תוספות הר"ן סימן נ"ל:

מוסף רש"י

מגורה. נוכן (לקמן ס.). אפילו הן בני יומן. דעכברין הן שיהוס נתמרחו (שם). ושורפין בתחלת שש. ולע"ג דכל שעה ששית מדאורייתא שריא, גזיר רבנן עלה דילמא טעי ופכור על הבעיות שהיא ששית, אבל המתיבות לא טעי למיתר על הבעיות שהיא תמיבות ומיתר (לקמן יא.). תולין כל חמש. ואינו אוכל, דטעי ופכור על הבעיות שהיא תמיבות, ומיהו לשרוף אינו צריך ומאכיל לבהמתו, אבל ששית אף בהנאה אסור מדרבנן גזירה משום הבעיות (שם).

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

בא א מיי' פ"י מהלכות מעשר הלי כ:
בב ב מיי' פ"ב מהלי' חמץ ומצה הלי' ח סמג עשין לט טוש"ע א"ח סי' תלז סעיף כ:
בג ג מיי' שם [הלי' ח] והלי' יח טוש"ע א"ח סי' שם סעי' ד:
בד ד [מיי' פ"ב שם הלכה יח טוש"ע א"ח שם סעי' ג:

רבינו חננאל

המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק ונמצא שאינו בדוק. כי האי גונא מקח טעות הוא או לא. ופשטה אביי דלא הוי מקח טעות דניחא ליה לאינישי למעבד מצוה בבמתניה וכל שכן בגופיה. ובולי עלמא חמץ בי"ד משש שעות ולמעלה אסור מדאורייתא מנא לן ופשיט לה אביי הכן בהאי טעמא. והאי דאביי שייכא בדרי' יוסי הגלילי כדבעינן למימר לקמן. שנאמר שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם. ואי אפשר לומר זה ביום הראשון ביום טוב הראשון הוא. וביום ההוא אתה אוכל מצה ומשבית שאור. שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם. ואי אפשר לומר נמי השבתת שאור לילי ט"ו הוא. משום דביום הראשון תשביתו שאור כתיב ולא בלילה. שמעינן דזה ביום הראשון קודם יום טוב הראשון הוא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com